

SN.GENEL MÜDÜR, FON ve SERMAYE PİYASALARI YÖNETİCİLERİNİN DİKKATLERİNE

Genel Mektup: 652
Operasyon ve Saklama Müdürlükleri

İstanbul, 20/10/2003

Değerli Üyemiz, Ortaklarımız,

KONU: Takas İşlemleri, Virman İşlemleri, Fiziki Giriş/Çıkış İşlemleri ve Sermaye Artırım İşlemlerinde Yapılacak Değişiklikler hk.

Aracı kuruluşların, Bankamız sisteminde gerçekleştirdikleri hisse senetleri hareketlerinin müşteri bazında izlenebilmesini sağlamak amacıyla, takas işlemleri, üyelerarası virman, üye içi müşteri hesapları arasında aktarım ve aynı müşterinin alt detay hesapları arasında yapılan aktarım işlemleri, fiziki giriş/çıkış işlemleri ve sermaye artırım işlemleri yazılımlarında yapılacak revizyon çalışmaları büyük ölçüde tamamlanmıştır. Söz konusu değişikliklerin 2004 yılının Şubat ayında uygulamaya konması planlanmaktadır. Üyelerimizin yeni yazılımları kullanmak için, kendi sistemlerinde gerekli olan hazırlıkları yapabilmelerini sağlamak amacıyla ekte verilen değişiklikler ana hatlarıyla aşağıda belirtilmiştir;

- Mevcut sistemde, Üye Havuz Hesapları vasıtasıyla gerçekleştirilen işlemler, yeni yazılımın uygulamaya alınması ile müşteri hesapları üzerinden gerçekleştirilecek, sadece takas işlemlerinin tamamlanması için "Üye Takas Havuz Hesapları" kullanılacaktır. Borç kapatma ve alacak dağıtım işlemleri dışında havuz hesapları kullanılmayacaktır.
- İMKB Hisse Senetleri Piyasası'nda gerçekleştirilen işlemlerin takasının yapılabilmesi için, İMKB'den alınan sözleşme bilgilerinde bulunan alış ve satış yapan müşteri hesap numarası bilgileri kullanılacaktır.
- Üyelerarası virman işlemlerinde, virman işlemine konu hisse senetleri, ilgili müşteri hesabından karşı kurum müşteri hesabına aktarılacaktır. Virman işlemlerinde kullanılmak üzere her müşteri hesabı altında virman detay (38 nolu hesap) hesabı açılacaktır.
- Aynı üye hesabı altındaki iki farklı müşteri hesabı arasında ve aynı müşterinin detay hesapları arasında yapılacak aktarım işlemlerinde, üye havuz hesapları kaldırılacağı için virmanlayan ve virmanlanan müşteri hesap girişinin yapılması zorunlu olacaktır.

- Mevcut sistemde olan hareketsiz hesaba giriş yapma imkanı yeni yazılımla birlikte kaldırılacaktır.
- Yeni sistemde, tüm işlemler müşteri hesapları kullanılarak gerçekleştirileceği için, bazı özel durumlarda kullanılmak üzere bütün aracı kuruluşlar altında Bankamız tarafından açılacak ve özel sicil numaraları ile eşleştirilecek alt hesap kodları tanımlanacaktır. Halen belirlenmiş olan alt hesap kodları aşağıdaki gibidir. Söz konusu hesapların işleyişi ile ilgili ayrıntılı bilgi daha sonra duyurulacaktır. Belirtilen hesaplarla ilgili giriş – çıkış, takasa konu olma-olmama, gün sonunda bakiye kaldığında raporlama vb. özel tanımlamalar tarafımızca yapılacaktır.

“HA” Kodlu hesap aracı kuruluşlarca gerçekleştirilecek halka arz işlemlerinde kullanılacaktır.

“MKK” Menkul Kıymet Kredisi Teminat işlemleri için kullanılacak hesap.

“BPP” Takasbank Para Piyasası Teminat işlemleri için kullanılacak hesap.

“OMK” Ödünç Menkul Kıymet Teminat işlemleri için kullanılacak hesap.

“OVH” Ödünç Menkul Kıymet alma/verme işlemleri için kullanılacak hesap

“TTAKAS01” Gün sonunda çeşitli nedenlerle ilgili olduğu hesaba (alış sırasında belirtilen hesaba) aktarılamamış ve takas havuz hesabında kalmış kıymetlerin otomatik olarak aktarılacağı hesap.

- Ayrıca, Portföy Yönetimi yapılan hesaplar için Borsa'daki işlemler sırasında bir torba hesap kullanılması durumunda söz konusu torba hesabın (hesapların) da tarafımıza bir yazı ile bildirilmesi gerekecektir. Bildirilen hesaplar için özel bir sicil numarası ile eşleştirme yapılarak hareketsizleşme önlenec ve çeşitli raporlamalarda kullanılacaktır. Söz konusu hesaplarda gün sonunda bakiye kalmaması gerekmektedir.
- Fiziki giriş ve çıkış işlemlerinde saklama havuz hesabı vasıtasıyla gerçekleştirilen işlemler müşteri hesapları üzerinden gerçekleştirilecek, fiziki giriş işlemlerine konu menkul kıymetler ilgili müşterinin 30 nolu yatırımcı serbest alt hesabına girilecek, fiziki çıkış işlemlerine konu kıymetler ise ilgili müşterinin 30 nolu yatırımcı serbest alt hesabından çıkılacaktır. Seri numarası ile müşteri hesabı ilişkilendirilmeyecek, seri numaralarının hangi müşteri adına teslim edilmek veya alınmak istendiği bilgisi sistem üzerinde tutulmayacaktır.
- Sermaye artırım karşılığı hisse senedi ve kupon bakiyelerinin hesaplara aktarımı, müşteri alt hesapları bazında gerçekleştirilecektir. 33 nolu satış blokajı hesabında bulunan bakiyeler hariç, sermaye artırım karşılığı hisse senedi ve kupon bakiyeleri ana bakiyenin bulunduğu alt hesaba aktarılacaktır. 33 nolu satış blokajı hesabında bulunan ana bakiyenin karşılığı ise 30 nolu alt hesaba aktarılacaktır.

I-TAKAS İŞLEMLERİ

Bilindiği gibi, aracı kuruluşlar İMKB Hisse Senetleri Piyasası'nda gerçekleştirdikleri işlemlere ilişkin bilgileri elektronik ortamda İMKB'den alarak kendi sistemlerine aktarmakta ve takas gününde işlemlerin tamamlanabilmesini sağlamak amacıyla sistemlerinde oluşturdukları elektronik dosyayı Bankamız sistemine aktarmaktadırlar. Bu elektronik dosya üzerinden takas gününde, satış yapan müşteri hesaplarından üye havuz hesaplarına aktarım yapılmakta ve alış yapan müşteri hesaplarına da takas alacakları üye havuz hesapları vasıtasıyla dağıtılmaktadır. Aracı kuruluş bazında oluşturulan net takas borçları, üye havuz hesaplarından borç kapatma işlemi yapılarak Takasbank Takas Havuz Hesabına, net takas alacakları da Takasbank Havuz Hesabından üye havuz hesaplarına aktarılmaktadır.

İMKB Hisse Senetleri Piyasası'nda, 2003 yılı Mart ayı itibariyle emir girişinde müşteri hesap numarası girişi zorunlu hale getirilmiştir. Bu nedenle, takas işlemlerinin gerçekleştirilebilmesi için İMKB tarafından Bankamız sistemine aktarılan sözleşme bilgilerinde "alan müşteri ve satan müşteri hesap numarası" bilgileri de bulunmaktadır.

Yeni yazılımla, İMKB'de yapılan işlemlerden doğan borç ve alacak kayıtlarının Bankamız sisteminde otomatik oluşturulması ile, aracı kuruluşların emir girişi esnasında belirtmiş oldukları müşteri hesap numarası bilgisi takas işlemlerinin sonuçlandırılmasında kullanılarak, işlemlerde tam otomasyon (Straight Through Processing-STP) amacına bir adım daha yaklaşılabilecektir. Böylece, Takasbank sisteminde mevcut olan bilgilerin, yeniden aracı kuruluşlar tarafından kendi sistemlerinde elektronik dosya oluşturularak Takasbank sistemine transfer edilmesine gerek kalmayacak ve Borsa'da gerçekleştirilen sözleşmelerden takas kayıtları otomatik olarak hazırlanacaktır. Üyelerimiz, işlem gününde üye bazında net alış ve satış bilgilerine ek olarak oluşturulacak müşteri detaylı alış satış bilgilerini de, T+1 sabahı itibariyle Takas terminallerinden izleyebilecekler ve gerekli kontrolleri yapabileceklerdir. Üyelerimiz, T+1 günü sabahı İMKB Hisse Senetleri Piyasası alış-satış bilgilerini kontrol edecekler ve herhangi bir hata tespit edildiğinde, düzeltme taleplerini İMKB'ye göndereceklerdir. (Sözleşmelerdeki müşteri hesap no alanına ilişkin düzeltme işlemleri ile ilgili düzenleme İMKB tarafından yapılacaktır.) İMKB'ye gönderilen düzeltmeler, T+1 gün sonunda Bankamız sisteminde bulunan müşteri detaylı alış-satış bilgilerine yansıtılacak ve düzeltilmiş haliyle T+2 sabahı üyelerimizin MBS ekranlarında görüntülenecektir.

Aracı kurumların takas işlemlerini gerçekleştirebilmeleri için bu kayıtları kontrol ederek onaylamaları gerekecektir. (Borsa'da gerçekleştirilen sözleşmelerden otomatik olarak hazırlanacak takas kayıtlarının onay öncesi kontrol edilebilmesi için, isteyen üyelerimiz ekte belirtilen formata göre takas sisteminden alabilecekleri dosyayı, kendi sistemlerine aktararak, yaptıracakları bir yazılım ile takas kayıtlarının otomatik kontrol edilmesini sağlayabilirler.) Onaylanan satış kayıtları için borç kapatma tercihi (otomatik/ manuel)

yapılabilecek, alış kayıtları için de sıra değişimi ve istisna tanımlama işlemleri yapılabilecektir.(detaylı açıklamalar ektedir)

II-ÜYELERARASI VİRMAN İŞLEMLERİ

Mevcut sistemde, aracı kuruluşlar üyelerarası virman işlemlerini havuz hesaplarını kullanarak gerçekleştirmektedirler. Üyelerarası virman işlemi; öncelikle ilgili müşteri hesabından üye havuz hesabına aktarım yapılması ve buradan da kıymetlerin, karşı üyenin havuz hesabına transfer edilmesi ile gerçekleştirilmektedir.

Yeni yazılımla birlikte üyelerarası virman işlemlerinde, havuz hesapları kullanılmayacak ve hisse senetleri, virman yapan müşteri hesabından karşı kurumdaki müşteri hesabına aktararak gerçekleştirilecektir. Virman işlemlerinde yapılacak başlıca değişiklikler aşağıda açıklanmıştır.

- Virman yapan kurum için; virmanlanan hesap numarasının (karşı kurum müşteri hesap no alanı zorunlu alan) belirtilmesi zorunlu olacaktır.
- Virman yapan kurum için; virmanlanan müşteri ad soyadının belirtilmesi (karşı kurum müşteri ad soyad alanı seçimlik alan) isteğe bağlı olacaktır ancak isteyen kurum karşı kurumun kontrollerini yapabilmesi için bu alanı dolduracaktır.
- Hesabından virman yapılan müşterinin alt hesap numarası karşı kurum tarafından izlenebilecektir. (Virman çıkışının yapıldığı müşteri alt hesap no, karşı kuruma virman işlemi sırasında Takasbank tarafından otomatik olarak raporlanacak)
- Virman gönderilirken, sadece karşı kurum müşteri hesap numarası alanı tanımlanmış ise, (müşteri ad soyad alanı boş bırakılmış veya Takasbank MİS sisteminde tanımlı isim bilgisinden farklı ise) işlem otomatik olarak gerçekleştirilmeyecek ve gönderilen kurumun onayı gerekecektir. Ancak, hesabına virman gelen kurum, müşteri hesap numarası alanında herhangi bir değişiklik yapamayacak, işlemi onaylayacak veya reddedecektir.
- Girişi yapılan müşteri hesabı, karşı kurumda tanımlı ve/veya işlemde olan bir hesap değil ise ya da hareketsiz bir hesap ise işleme izin verilmeyecektir.
- Virmanlanmak istenen hesabın eşleşmiş bir hesap olup olmadığı kontrol edilecek, eşleşmiş bir hesap ise virmanlayan kurumun talimatta belirttiği ad ve soyad bilgisi, Takasbank sisteminde kayıtlı olan bilgi ile karşılaştırılacaktır.
- Eğer ad soyad bilgileri tutarlı ise; virmanlanmak istenen kıymetler, virman yapılmak istenen detay hesaptan (30,34,35 v.s) virman işlemleri için açılan müşteri virman detay hesabında(38) iz kaydı yaratılarak karşı kurumdaki müşteri alt hesabına aktarılacaktır. Virman bilgilerine, karşı kurumdaki müşteri alt hesap

detayı bilgisi de eklenecektir. Bu alana bilgi girişi yapılarak kıymetler karşı kurumdaki müşteri detay hesabına (34,35.v.s.) yönlendirilebilecektir. Ancak, hisse senetleri karşı kurumdaki 30 nolu detay hesabı dışında bir detay hesaba (34,35,36, v.s.) gönderilmek isteniyorsa, eşleşmiş hesap ve ad soyad bilgileri tutarlı dahi olsa aktarım otomatik gerçekleştirilmeyecek ve karşı kurumunun onayını bekleyecektir. Karşı kurum müşteri hesabı için alt detay hesabı girişi yapılmadığı durumlarda otomatik olarak 30 nolu serbest hesaba aktarım gerçekleştirilecektir.

- Eğer ad soyad bilgileri tutarlı değil ise ya da müşteri hesabı eşleşmemiş bir hesap ise; kıymetler yeni açılan virman detay hesabına (38) aktarılacaktır. Virman işleminin tamamlanabilmesi için virmanlanan kurumun virmanı onaylayarak kabul etmesi şartı getirilmiştir.
- Virman yapan kurumun işlemi onaylaması ile hesabına virman yapılacak kurumun işlemi onaylaması arasında geçecek sürede virmana konu kıymetler müşteri hesabı altında açılacak virman detay hesapta(38) tutulacaktır. Başka bir deyişle virmanlanmak istenen kıymetler karşı kurumun onayına kadar müşteri hesabından çıkmayacak sadece ilgili virman detay hesabına (38) aktarılacaktır.
- İşleme ilişkin virman kaydı karşı kurumun takas ekranında “onay bekleyen virmanlar” olarak görüntülenecektir. Hesabına virman yapılmak istenen kurum, virman kaydındaki bilgileri kontrol ederek işleme onay verecektir. Virman kaydının onay işlemi sırasında, hesabına virman yapılan aracı kurum, hiç bir alanı değiştiremeyecektir.
- İşlemin onaylanması ile kıymetler müşterinin “virman detay hesabından (38)” çıkılarak talimatta belirtilmiş olan virmanlanan müşteri hesabına aktarılacaktır. Karşı kurumun virmanı onaylamaması nedeniyle hesaptan çıkışı yapılmamış kıymetlerin, müşterinin “virman detay hesabından” geri alınabilmesi için virman talimatının iptal edilmesi gerekecektir.
- Hesabına virman yapılan aracı kurum, virman kaydını kontrol ettiğinde herhangi bir hata var ise söz konusu virmanı reddedecektir. Reddetme seçeneğinde reddedilme sebebi yazılabilecek ve virman kaydı reddedilme açıklaması ile birlikte karşı kurumun düzeltme ekranına gönderilecektir. Virman kaydının girişini yapan kullanıcı, hesabına virman yapılan kurum tarafından geri gönderilen kaydı düzelterek tekrar karşı kuruma gönderebilecektir.
- Virman detay hesabına aktarılan ancak karşı kurumun virmanı onaylamaması nedeniyle virman son saatine kadar gerçleşmeyen virman işlemleri için virman kayıtları iptal edilecek ve müşteri detay hesabına aktarılan kıymetler, çıkış yapılan detay hesaba geri aktarılacaktır.

- Yukarıda belirtilen esaslar çerçevesinde gerçekleştirilecek üyelerarası virman işlemleri, sisteme tek tek girilebileceği gibi elektronik dosya transferi yoluyla da aktarılabilir. Yeni yazılımla birlikte kullanılmaya başlanacak olan formatlar ekte verilmiştir.

III- ARACI KURUMLARIN KENDİ MÜŞTERİ HESAPLARI ARASINDA VE AYNI MÜŞTERİNİN ALT HESAPLARI ARASI AKTARIM İŞLEMLERİ

- 03.03.1999 tarih, 212 sayılı Genel Mektubumuz ile 28.01.2003 tarih, 490 sayılı Genel Mektubumuzda, havuz hesapları ile müşteri hesapları arasında, iki farklı müşteri hesabı arasında ve aynı müşterinin alt hesapları arasında yapılacak olan aktarım işlemleri ile ilgili kullanılacak menüler ve dosya formatları açıklanmıştı. Yeni sistemde bilindiği gibi "havuz" hesapları kullanılmayacaktır. Bu nedenle iki farklı müşteri hesabı arasında ve aynı müşterinin alt hesapları arasında yapılacak aktarım işlemlerinde virmanlayan ve virmanlanan müşteri alanları boş geçilemeyecektir.
- Aracı kurumlar, kendi müşterileri arasında yapacakları aktarım işlemlerinde virmanlayan ve virmanlanan müşteri alanına giriş yaptıklarında, söz konusu hesapların sahibi müşterilerin ad soyad bilgileri görüntülenecektir.
- 490 sayılı Genel Mektupla duyurulan zorunlu açıklama kodlarına gerek kalmadığı için açıklama alanı serbest olarak kullanılabilir.
- Mevcut sistemde, sermaye artırımından gelen kıymetlerin girilebilmesi amacıyla kullanılmakta olan hareketsiz müşteri hesaplarına giriş imkanı yeni sistemde kaldırılacaktır. Dolayısıyla, virmanlayan ve virmanlanan müşteri hesabı alanlarına hareketsiz müşteri hesabı girilemeyecektir.
- Aktarım işlemlerinin elektronik dosya ile sisteme aktarılmasında kullanılan dosya formatında yapılan değişiklikler ekte verilmiştir.

IV-FİZİKİ GİRİŞ ÇIKIŞ

Mevcut sistemde; fiziken teslim edilecek menkul kıymetler kupür bilgilerini içeren disket eşliğinde Takasbank'a teslim edilmekte, manyetik ortamda ve fiziksel olarak gerekli kontroller yapıldıktan sonra aracı kuruluşun saklama havuz hesabına alacak kaydedilmekte, bakiyenin müşteri hesaplarına aktarımı aracı kuruluşlar tarafından yapılmaktadır. Hisse senetleri misli nitelikte olduğu için üye bakiyesi nominal bazda izlenmekte, seri numarası ile ilişkilendirilmemektedir. Fiziki çıkış işlemlerinde ise; teslim alınmak istenen tutar Takasbank'a yazılı olarak bildirilmekte, kıymet teslimi saklama havuz hesapları üzerinden yapıldığından, aracı kuruluş, teslim almak istediği kıymetleri ilgili müşteri alt hesabından saklama havuz hesabına aktarmaktadır.

Yeni yazılımla birlikte fiziki giriş çıkış işlemlerinde yapılan başlıca değişiklikler;

- Aracı Kuruluşlar, Takasbank'a fiziken teslim etmek istedikleri hisse senetlerine ait kupür ve müşteri bilgilerini MBS sistemine eklenecek bir ekran aracılığı ile Takasbank sistemine aktaracaklardır. Aracı kuruluş tarafından hazırlanan kupür ve müşteri bilgilerini içeren iki ayrı dosya MBS ekranları aracılığı ile okutulacak (disket formatı ekte yer almaktadır), kupür ve müşteri bilgileri ile ilgili gerekli kontroller sistem aracılığı ile yapılacak, hatalı kayıtlar yine aynı ekran aracılığı ile düzeltilebilecektir. Müşteri bilgilerinde tanımlanan nominal değer toplamı ile kupür bilgilerinde tanımlanan nominal değer toplamı karşılaştırılarak eşit olup olmadığı kontrol edilecek, kayıtların hatasız ve eşit olması durumunda Takasbank Tevdiat sistemine aktarımı sağlanacaktır. Aktarılan bilgilere ilişkin olarak üretilcek "Tevdiat bildirim formu" eşliğinde aracı kurum takas görevlisince Takasbank'a teslim edilecek kıymetler, gerekli sayım ve kontrol işlemlerinin hatasız tamamlanmasını müteakip belirtilen müşterinin 30 nolu alt hesabına alacak kaydedilecektir.
- Aracı kurum müşteri hesabından çıkılmasını istediği hisse senetlerine ve müşterilerine ilişkin bilgileri yazılı olarak Takasbank'a bildirecek, hesabından çıkış yapılacak müşteri numaraları, çıkılacak hisse, nominal değer bilgileri sisteme Takasbank görevlilerince girilerek gerekli kontroller yapılacaktır. Bir hataya rastlanmaz ise ilgili müşterinin 30 no'lu serbest hesap bakiyesi azaltılıp, çıkış işlemi tamamlanacaktır.
- Seri numarası ile müşteri hesabı ilişkilendirilmeyecek, seri numaralarının hangi müşteri adına teslim edilmek veya alınmak istendiği bilgisi sistem üzerinde tutulmayacaktır.
- Hareketsiz müşteri hesaplarından fiziki giriş çıkış işlemi yapılamayacaktır.

V- SERMAYE ARTIRIM İŞLEMLERİ

Mevcut sistemde; bedelsiz sermaye artırım karşılığı kıymetler, aracı kurumların havuz hesaplarına alacak kaydedilmekte ve havuz hesaplarından ilgili müşteri alt hesaplarına aktarım aracı kurumlar tarafından yapılmaktadır. Bedelli sermaye artırım işlemlerinde ise ; T+2 günü itibariyle aracı kurumların havuz hesaplarına alacak kaydedilen kupon bakiyeleri, bedelli kullanım ekranları aracılığı ile gerekli kullanım bedelinin yatırılması suretiyle kullanılmakta, almaya hak kazanılan sermaye artırım karşılıkları aracı kurumların havuz hesaplarına alacak kaydedilmektedir. Havuz hesaplarından ilgili müşteri alt hesaplarına dağıtım aracı kurumlar tarafından yapılmaktadır.

Hisse birleşim işlemleri sisteme bedelsiz sermaye artırım işlemi şeklinde tanımlanmakta, birleşim işleminin yapıldığı gün, değişime konu hisse senetleri karşılığında belirlenen

oran dikkate alınarak hesaplanan yeni hisse senedi bakiyeleri aracı kurum havuz hesaplarına alacak kaydedilmektedir.

Aracı kurumlar artırım/birleşim karşılığı senetlerin dağıtımını; kendi sistemlerindeki dağıtım esaslarına göre yapmakta ve dağıtım sonucu müşteriye aktarılan bakiyeyi Takasbank sistemine yansıtmaktadır. Her aracı kuruluş gerek artırım oranındaki kusuratları, gerekse artırım sonucu hak edilen bakiyeyi değişik yöntemlerle müşteri hesaplarına yansıtmaktadır. Örneğin; bir kısım aracı kurumlar kusurlu oranlarda Takasbank'ta uygulandığı gibi, noktadan sonra 5 haneyi dikkate almakta, kimi 6, kimi de 2 hane kullanmaktadır. Oran kusurlu olmasa dahi almaya hak kazanılan kıymetlerin kusuratlarının aracı kuruluşlarca müşteri hesaplarına aktarımında farklı yöntemler izlenebilmektedir.

Yeni yazılımla birlikte sermaye artırım işlemlerinde yapılan başlıca değişiklikler;

- Bedelli/bedelsiz sermaye artırım karşılığı hisse senedi ve kupon bakiyelerinin hesaplara aktarımı, aktarılan kupon bakiyelerinin kullanımı müşteri alt hesapları bazında gerçekleştirilecektir. 33 nolu satış blokağı hesabı haricinde, sermaye artırım karşılığı hisse senedi ve kupon bakiyeleri ana bakiyenin bulunduğu alt hesaba, 33 nolu satış blokağı hesabında bulunan ana bakiyenin karşılığı ise 30 nolu alt hesaba aktarılacaktır. Bu nedenle, hak edilen senet veya kupon bakiyesinin artırım karşılıklarının bakiyenin bulunduğu alt hesaba aktarılmasını sağlayacak parametrik bir yapı oluşturulacak, buna göre her alt hesabın artırım karşılığının hangi alt hesaba aktarılacağı bir parametre tablosu aracılığı ile tanımlanacaktır.
- Artırım karşılığı bakiyelerdeki kusuratlar noktadan sonra 3 hane olarak müşteri alt hesaplarına aktarılacaktır. Artırım oranındaki kusuratlarda ise noktadan sonra 5 hane dikkate alınmaktadır. Aracı kurumların, kendi sistemlerindeki dağıtım esaslarını Bankamızın dağıtım esasları ile birebir hale getirmesi olası karışıklıkları önleyecektir.
- Bedelsiz sermaye artırım işlemleri için T+2 günbaşı müşteri bakiyeleri üzerinden müşteri alt hesaplarına geçilmesi gereken senet bakiyesi, bedelli sermaye artırım için T+2 günbaşı müşteri bakiyeleri üzerinden hesaplanan müşteri alt hesaplarına geçilmesi gereken kupon bakiyesi aynı alt hesaba geçecek olan ana bakiyeler toplanarak hesaplanacak ve müşteri alt hesaplarına alacak kaydedilecektir.
- Hisse birleşim işlemleri sisteme bedelsiz artırım şeklinde değil, birleşime konu olan hisse senedi, altında birleşilen hisse senedi, birleşim oranı ve birleşim tarihi bilgilerini kapsayacak şekilde tanımlanacak, söz konusu bilgiler MBS ekranlarından raporlanabilecektir. Birleşim tarihinin T+2'sinde, aracı kurumların müşteri alt hesaplarında bulunan birleşime konu hisse senedi bakiyeleri, bulunduğu müşteri alt hesabından çıkılacak ve birleşim oranı doğrultusunda verilecek yeni hisse senetleri birleşime konu hisse senedi bakiyesinin bulunduğu alt hesaba alacak kaydedilecektir.

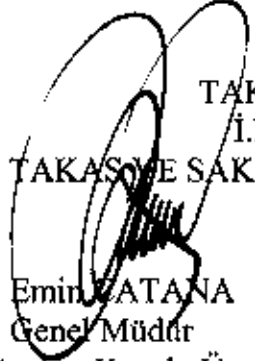
- Bedelli sermaye artırım karşılığı kupon bakiyelerinin (R grup kodlu bakiye) alt hesap bazında oluşturulması nedeniyle revize edilen MBS rüçhan hakkı kullanım ekranlarından müşteri bazında veya müşteri alt hesapları bazında tek tek veya disket okutma işlemi ile toplu olarak kullanım yapabilecektir (disket formatı ekte yer almaktadır). Bedelli artırım karşılığı olan hisse senetlerinin hangi alt hesaba geçeceği bedelsiz sermaye artırım karşılıklarının hesaplara geçişinde uygulanan esaslara benzer şekilde yukarıda açıklanan parametrik yapı aracılığı ile tanımlanacaktır.
- Hareketsiz hesaplarda bulunan hisse senetlerinin sermaye artırım karşılıkları diğer hesaplarda olduğu gibi müşteri alt hesabına aktarılacak, bedelli hakların kullanımı müşteri alt hesapları bazında yapılacaktır. Ayrıca, kupon bakiyelerinin hareketsiz hesaplardan giriş ve çıkışına imkan verilecektir (Bu imkan sadece kupon bakiyeleri ile sınırlı olacaktır).
- Temerrüt alacağı, temerrüt borcu ve temerrüt blokajında bulunan hisse senetlerinde bir sermaye artırım veya temettü dağıtım söz konusu olduğunda temerrüt borç alacak ve blokaj kayıtları işlem türüne göre güncellenecek, temerrüt alacağı/blokajı olan aracı kurumların sermaye artırım/temettü alacakları borçlu aracı kurum yükümlülüğünü yerine getirdiğinde ilgili hesaplara aktarılacaktır.

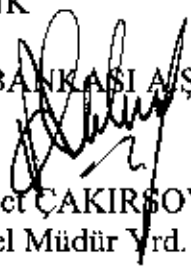
Yukarıda anlatılan ve detayları ekte verilen (Ek:1) revizyon çalışmalarının 2004 yılının Ocak ayında tamamlanarak Şubat ayında uygulamaya konması planlanmaktadır. Bu nedenle, üyelerimizin yeni yazılımlarda yapılacak değişiklikleri ve bilgi formatlarını inceleyerek sistemlerinde yapmaları gereken revizyonları (alış satış kayıtlarının kontrolü için yazılım, yeni formatlara göre elektronik dosya oluşturma vb.) en geç 2004 yılı Ocak ayı sonuna kadar tamamlamaları gerekmektedir.

Bilgi edinilmesini ve gereğini rica ederiz.

Saygılarımızla,

TAKASBANK
İ.M.K.B.
TAKAS VE SAKLAMA BANKASI A.Ş.

Emin CATANA
 Genel Müdür
 Yönetim Kurulu Üyesi

Ahmet ÇAKIRSOY
 Genel Müdür Yrd.

Ek:1 Takas ve Saklama işlemlerinde yapılacak değişiklikler (12 syf)

Not: Genel Mektubumuz ile Eki'ne, Bankamız web sayfası www.takasbank.com.tr adresinden ulaşılabilir.

TAKAS VE SAKLAMA İŞLEMLERİNDE YAPILACAK DEĞİŞİKLİKLER

I-TAKAS BORÇ KAPATMA-ALACAK AKTARIM İŞLEMLERİ

Mevcut sistemde gerçekleştirilen üye bazında netleştirme yaparak borç alacak bakiyelerinin oluşturulmasına ilave olarak işlem günü İMKB'den alınan sözleşmelerdeki alan-satan müşteri bilgilerine göre de her aracı kurum için müşteri detayında alış satış bilgileri oluşturulacaktır.

Takasbank işlem gününde aracı kurumun net alış ve satış bilgilerini ek olarak oluşturduğu müşteri detaylı alış satış bilgilerini T+1 sabahı aracı kurumların izleyebilmesi amacıyla sisteme aktaracaktır. Aracı kurum T+1 günü alış-satış bilgilerini kontrol edecek ve herhangi bir hata tespit ettiğinde, düzeltme talebini İMKB'nin belirleyeceği prosedüre göre İMKB'ye gönderecektir. Takasbank sisteminde bulunan alış-satış bilgilerinde düzeltme yapılamayacaktır. Takasbank, Borsa'ya bildirilen düzeltme bilgilerini alarak T günü oluşturduğu müşteri detaylı alış-satış bilgilerini güncellenecek ve T+2 günü sabahı üye Takas ekranlarına düzeltilmiş haliyle yansıtılacaktır.

Aracı kuruluşlar Takasbank tarafından otomatik oluşturulacak alış-satış bilgilerini takas sisteminden elektronik dosya ile kendi sistemlerine aktararak kontrol edebileceklerdir.

Takasbank Sisteminden csv ve txt formatında alınabilecek dosyada aşağıdaki bilgiler bulunacaktır.

Takas Tarihi, Aracı Kurum Kodu, Saklamacı Kurum Kodu, Müşteri Kodu, Menkul Kodu, Grup, Alış, Satış, Net, Gerçekleşen, Kalan, Müşteri hesap, Müşteri Bakiye, Alacak Sıra No, İstisna, Hata

T+2 günü aracı kurumların takas işlemlerini başlatabilmesi için Takasbank sistemindeki alış-satış bilgilerini onaylaması gerekecektir.

Aracı kurum için oluşturulan alış satış kayıtları müşterinin serbest hesabı kullanılacak şekilde düzenlenecektir. Ancak aracı kurumun takas borcunu müşteri serbest hesabı dışındaki bir müşteri alt hesabından kapatmak istemesi ya da takas alacağını serbest hesap dışında bir alt hesaba aktarmak istemesi durumunda işleme ilişkin detay hesap bilgilerini değiştirebilecektir. Serbest hesap (30) dışında bir alt detay hesabın kullanılmak istenmesi durumunda değişiklik işlemi takas ekranında kayıt seçilerek yapılabileceği gibi elektronik dosya aktarımı yoluyla da yapılabilecektir.

Alt Detay Hesap Değişikliği Formatı:

Dosya Adı: HDggaayy.üye kodu (Örn: HD171003.ATA)

Alan Adı	Tip	Uzunluklar	Data Girişi
Tarih	Karakter	10	Zorunlu
Hisse Kodu	Karakter	5	Zorunlu
Grup	Karakter	2	Zorunlu
Müşteri Kodu	Karakter	15	Zorunlu
Müşteri Alt Hesap	Nümerik	2	Zorunlu

Menkul Kıymet Takas Borcu Kapatma

Borç kapatma ve alacak dağıtım işlemleri üye takas işlemleri havuz hesabı kullanılarak gerçekleştirilecektir. Dolayısıyla sistemde oluşturulan alış-satış bilgilerine göre müşteri hesabından takas işlemleri havuz hesabına aktarımlar borç kapatma, havuzdan müşteri hesabına aktarımlar ise alacak aktarımı olarak kabul edilecektir.

Aracı kurumlar, alış-satış işlemlerinin onaylanması sonrasında otomatik borç kapatma yapıp yapılmayacağına ilişkin tercihlerini yapabileceklerdir. Aracı kurum "otomatik" seçeneğini işaretlemiş ise öncelik takas borç kapatmaya verilecektir. Böylece aracı kurum Takasbank tarafından oluşturulan alış-satış dosyasını onayladıktan sonra satış yapan müşteri hesaplarından takas işlemleri havuz hesabına aktarım yapılacak ve ardından otomatik olarak borç kapatma prosesi çalıştırılarak aracı kurumun net takas borcu kapatılacak ve kalan bakiye, alış yapmış olan müşteri hesaplarına aktarılacaktır.

Borç kapatma, dosyadaki aktarımlar tamamlandığı an toplu olarak tek bir proses ile yapılacaktır. Satış olduğu halde müşteri hesap bakiyesi olmadığı için takas işlemleri havuz hesabına aktarılamayan satış kayıtları, "takası tamamlanmamış alış satış işlemleri" olarak takas amaçlı T+2 gün sonuna kadar sistemde tutulacaktır.

"Otomatik borç kapatma yap" seçeneği üyenin tüm hisse senetlerindeki takas işlemlerinde geçerli olacaktır. Üye istediği zaman tercihinin değiştirebilecektir. Üye tercihinin değiştirmedeği sürece, belirli aralıklarla, takası gerçekleştirmediği için bekleyen kayıtlar gerçekleştirilmeye çalışılacak ve borç kapatma prosesi ile üyenin takas borcu, eğer takas havuzunda bakiye oluşmuş ise otomatik olarak kapatılacaktır.

Aracı kurum "manuel" seçeneğini işaretlemiş ise uygulama mevcut uygulamadakine benzer olacaktır. Satış işlemleri için müşteri hesabında bakiyesi müsait olanlar gerçekleştirilecek, alış yapan müşteri hesaplarına da takas havuz işlemleri hesabından aktarım yapılacaktır. Aracı kurumun alış ve satış işlemleri sonucunda net takas borcu var ise satış yapan müşterilerden aktarım sonucunda oluşan bakiyeden alış yapan müşterilerin alacakları aktarıldıktan sonra kalan bakiye "üye takas işlemleri havuzu"nda bekletilecektir. Aracı kurum, manuel toplu borç kapatmayı çalıştıracak veya tekli borç kapatma yapacaktır. Otomatik borç kapatma yap

seçeneğinden farkı; öncelik takas borcu kapatmaya verilmeyecek, üye alt hesaplarından takas havuz hesabına aktarımdan sonra otomatik borç kapatma yapılmayacaktır.

Müşteri hesaplarından borç kapatma işlemi, satış işlemlerini toplu olarak onaylarak yapılabileceği gibi, tekli müşteri hesabından borç kapatma yoluyla da yapılabilecektir. Bunun için de aracı kurum "takası gerçekleşmeyen alış satış kayıtlarından" seçim yapacaktır. Aracı kurumun tek bir satış kaydını seçerek borç kapatma yapmak istemesi durumunda, otomatik borç kapatma yapılabilmesi için tercihi tanımlaması gerekecektir. Üyenin otomatik borç kapatma ile ilgili tercihi ekrana getirilecek ve aracı kurum mevcut tercihi değiştirebilecektir. Aracı kurum otomatik borç kapatma yapılmasını tercih etmiş ise, ilk aşamada belirtilen müşteri hesabından takas işlemleri hesabına aktarım yapılacak ve buradan da üyenin ilgili kıymetten net takas borcu varsa Takasbank Havuz Hesabına aktarım yapılarak borç kapatılacaktır. Bu iki işlem borç kapatma işlemi altında otomatik olarak ard arda gerçekleştirilecektir. Aracı kurumun işlem yapılan kıymetten net takas borcu yoksa, ilk aşamada belirtilen müşteri hesabından takas işlemleri hesabına aktarım yapılacak ve buradan da alacaklı müşteri hesaplarına dağıtım yapılacaktır. Aracı kurum otomatik borç kapatma seçeneğini seçmemiş ise müşteri hesabından üye takas işlemleri havuz hesabına aktarım yapılacak ancak borç kapatma yapılmayacaktır. Bu durumda aracı kurumun manuel borç kapatma yapması gerekecektir.

Takas Alacaklarının Aktarılması

Takas alacakları da borç kapatma işlemlerinde olduğu gibi İMKB'den gelen sözleşmelerden oluşturulan alış kayıtlarına göre gerçekleştirilecektir. Aracı kurum sistemdeki dosyayı onaylaması ile kurum "otomatik borç kapatma yap" seçeneğini seçmiş ise; satış işlemi yapan müşteri hesaplarından aktarım yapılmasının ardından üyenin takas borcu varsa kapatılacak ve kalan bakiye alacaklı müşteri hesaplarına aktarılacaktır.

Takas alacaklarının müşteri hesaplarına aktarımı, tüm aracı kurumlar için otomatik gerçekleştirilecektir. Belirli aralıklarla çalışacak olan takas alacağının aktarılması prosesi ile sistemde bakiye olmadığı için bekleyen "takası gerçekleşmeyen alış satış işlemleri" kayıtları gerçekleştirilmeye çalışılacaktır.

Aracı kurum bir takım nedenlerle (müşterinin borçlu olması v.s) bazı müşterilerinin alacak aktarımının otomatik yapılmasını istemiyorsa istisna tanımlaması yapacaktır. İstisna tanımlama sistemdeki mevcut dosyanın onaylama aşamasında yapılabileceği gibi daha sonraki aşamalarda da yapılabilecektir. Aracı kurum takas gününde otomatik alacak aktarımını engellemek amacıyla tanımladığı istisnayı istediği zaman kaldırabilecektir. İstisna tanımladığı bir alış kaydının o an gerçekleştirilmesini istediğinde, eğer kayıt daha önce onay verilmiş bir kayıt ise istisna tanımlamasını kaldırarak, daha önce onaylanmamış bir kayıt ise, istisna tanımlamasını kaldırıp seçerek onay verecektir. İşlemin gerçekleşmesi için gerekli bakiyenin mevcut olması durumunda işlem gerçekleştirilecektir.

Alacakların aktarımında öncelik sırası, sistemde oluşturulan dosyada kıymet ve alacak miktarı bazında artan sırada verilecek alacak sıra numarasına göre yapılacaktır. Aracı kurum gerçekleşmeyen kayıtları için öncelik sırasını değiştirebilecektir.

Takası Gerçekleşmeyen Alış Satış İşlemlerinin Gün içinde Gerçekleştirilmesi

Aracı kurumun takas sisteminde onayladığı satış ve alış kayıtları, bakiyenin yeterli olmaması nedeniyle gerçekleştirilememiş ise söz konusu kayıtlar "Takası Gerçekleşmeyen Alış Satış İşlemleri" olarak sistemde tutulacaktır. Söz konusu kayıtlar gün içerisinde belirli aralıklarla gerçekleştirilmeye çalışılacaktır. Takası Gerçekleşmeyen Alış Satış kayıtları virmanların gerçekleştirilmesinin ardından üyenin borç kapatma ile ilgili tercihi kontrol edilecek ve aracı kurum takas işlemleri ile ilgili olarak "otomatik borç kapatma yap" seçeneğini tercih etmiş ise otomatik borç kapatma yapılacaktır. Aracı kurum otomatik borç kapatma seçeneğini işaretlenmemiş ise kayıtlar gerçekleştirildikten sonra takas borcu kapatılmayacaktır.

Aracı kurum belirli aralıklarla çalışacak olan borç kapatma/alacak dağıtım prosesini beklemeden de sistemde bekleyen alış satış kayıtlarının gerçekleştirilmesi için gerekli prosesi başlatabilecektir. Ayrıca bekleyen kayıtlar içerisinde seçim yaparak sadece seçtiği borç/alacak aktarımının yapılmasını sağlayabilecektir. Toplu ya da tekli aktarımların hepsinde satış kayıtları için aracı kurumun otomatik borç kapatma konusundaki tercihi kontrol edilecek, alacak aktarım kayıtları için de kurumun tanımladığı istisna kayıtları kontrol edilecektir.

Takası gerçekleşmeyen alış satış işlemleri için gün içerisinde belirli aralıklarla çalışacak borç kapatma/alacak dağıtım prosesi sadece o güne ait kayıtları gerçekleştirecektir. Sisteme tanımlandığı gün sonuna kadar gerçekleştirilemeyen kayıtlar, belirlenecek süre için sistemde tutulacak ve bu kayıtlar temerrüt işlemlerinde kullanılacaktır.

Günsonunda Takas İşlemleri Havuzunda Kalan Bakiye

Takas işlemlerinin takas gününde sonuçlandırılması gerekliliği ve günler arasında geçişme olmaması nedeniyle günsonunda takas işlemleri havuzundaki bakiyenin "0" olması gerekecektir.

Herhangi bir nedenle takas işlemleri havuzunda bakiye kalması durumunda günsonunda otomatik aktarım işlemi gerçekleştirilecektir. Otomatik aktarım işleminde aracı kurumun sistemde bekleyen gerçekleşmemiş alacak kayıtları kontrol edilecek ve istisna tanımlandığı için gerçekleşmeyen kayıtlar, ilgili müşteri hesaplarına aktarım yapılarak gerçekleştirilecektir. Müşteri hesabında olan bir sorun nedeniyle (açık olmayan hesap, hareketsiz hesap v.s.) aktarılamayan bakiyeler ise her aracı kurum hesabı altında torba hesap niteliğinde standart açılacak bir TTAAS01 hesabına aktarılacaktır. Bu hesaba aktarılan kıymetlerin kullanımı sadece Takasbank'a yazılı başvuru yapılması ile mümkün olabilecektir.

Gecikme ve Temerrüt İşlemleri

Gecikme İşlemleri:

Aracı kurumun sistemde oluşturulan dosyayı onaylamasının ve gün içerisinde takası gerçekleşmeyen alış satış işlemlerinin gerçekleştirilmesinde otomatik borç kapatmayı tercih etmesi durumunda, müşteri hesaplarından üye takas havuz hesabına aktarımın ardından otomatik olarak toplu borç kapatma yapılacak ve gecikme kayıtlarına esas olarak toplu borç kapatma prosesinin başlatıldığı saat dikkate alınacaktır. Toplu borç kapatma işlemi müşteri hesabından aktarım ile başlayacağından proses başlangıç saati olarak müşteri hesaplarından aktarımın

başladığı saat kabul edilecektir. Tekli borç kapatma işlemlerinde ise aracı kurum otomatik borç kapatma yapılmasını istemiş ise tekli borç kapatma işlemini başlattığı an borç kapatma saati olarak kabul edilecektir. Aracı kurum otomatik borç kapatma seçeneğini seçmemiş ise; takas işlemleri havuzundaki bakiye için mevcut sistemde olduğu gibi, aracı kurumun borç kapatma işlemini başlattığı saat dikkate alınacaktır.

Temerrüt İşlemleri:

Aracı kurumlar, temerrüt borçlarını saklama hesaplarından kapatmak için takas gününde gerçekleşmeyen ve sistemde tutulan satış kayıtlarını kullanarak işlem yapacaklardır. Temerrüt işlemleri için saklama hesabından borç kapatma seçeneği seçildiğinde temerrüdün olduğu takas gününe ait sistemde tutulan gerçekleşmemiş satış kayıtları listelenecek ve aracı kurum kayıt seçerek ilgili müşteri hesabından temerrüt borcunu kapatacaktır.

Aracı kurum adına İMKB’de işlem yaptırılması durumunda da, üyenin temerrüdü kapatılırken yine temerrüdün kaynaklandığı takas gününe ait satış kayıtları kullanılacaktır.

Aracı kurumun temerrüdü kapatıldıktan sonra, blokesi çözülen menkul kıymetler, temerrüdün kapanması ile temerrüdün kaynaklandığı takas gününe ait sistemde tutulan alacak kayıtlarına göre müşteri hesaplarına otomatik olarak aktarılacaktır.

Aracı kurum, başka bir kurumun borcu nedeniyle takas gününde alacağını alamamış ise temerrüde düşen aracı kurumun temerrüdünün kapatılmasının ardından ilgili takas günden kalan gerçekleşmemiş alış işlem kayıtlarına göre müşteri hesaplarına otomatik olarak aktarım yapılacaktır.

II-ÜYELERARASI VİRMAN İŞLEMLERİ

Üyelerarası virman işlemlerinde, havuz hesapları kullanılmayacak ve hisse senetleri, virman yapan müşteri hesabından karşı kurumdaki müşteri hesabına aktarılacak şekilde gerçekleştirilecektir. Üyelerarası virman işlemlerinin tamamında işlemin başlangıç noktası, müşteri alt hesabından çıkış işlemi olacaktır. Kıymetler takas işlemleri havuz hesabında bulunuyor olsa da, başka bir kuruma virman yapılabilmesi için öncelikle ilgili müşteri hesabına aktarılması ve müşteri hesabından karşı kuruma virman yapılması gerekecektir.

SERBEST VİRMAN İŞLEMLERİ

Serbest virman işlemlerinde virmanlayan kurumun, karşı kurumdaki müşteri kodu bilgisini belirtmesi zorunlu olacaktır. Ad soyad alanı ise opsiyonel alan olacak ve kurumlar bu alana, hesabına virman yaptıkları müşterinin ad soyad bilgilerini gireceklerdir.

Sistem girişi yapılan bilgileri kontrol edecektir. Girişi yapılan müşteri hesabı, karşı kurumda tanımlı ve/veya işlemde olan bir hesap değil ise, işleme izin verilmeyecektir

Virmanlanmak istenen hesabın eşleşmiş bir hesap olup olmadığı kontrol edilecektir.

1-Eşleşmiş bir hesap ise ad ve soyad bilgisi Takasbank sisteminde kayıtlı olan bilgi ile karşılaştırılacaktır.

- Eğer ad soyad bilgileri tutarlı ise; virmanlanmak istenen kıymetler, virman yapılmak istenen detay hesaptan (30,34,35 v.s) virman işlemleri için açılan müşteri alt hesabında iz kaydı yaratılarak karşı kurumdaki müşteri hesabına aktarılacaktır. Virman bilgilerine karşı kurumdaki müşteri alt hesap detayı bilgisi de eklenecektir. Bu alana bilgi girişi yapılarak kıymetler karşı kurumdaki müşteri detay hesabına (34,35.v.s.) yönlendirilebilecektir. Ancak *hisse senetleri, karşı kurumdaki müşteri hesabının 30 alt detay hesabı dışında bir detay hesaba (34,35,36, v.s.) gönderilmek isteniyorsa eşleşmiş hesap ve ad soyad bilgileri tutarlı olsa bile aktarım otomatik gerçekleştirilmeyecek ve karşı kurumunun onayını bekleyecektir. Giriş yapılmadığı durumlarda otomatik olarak 30 nolu hesaba aktarım gerçekleştirilecektir.*
- Eğer ad soyad bilgileri tutarlı değil ise; 2.seçenekte belirtilen eşleşmemiş hesap için izlenen yol geçerli olacaktır.

2-Müşteri hesabı eşleşmemiş bir hesap ise; virman yapmak isteyen aracı kurum virman kaydını onayladığında, kıymetler müşterinin belirtilen alt detay hesabından yine aynı müşterinin yeni açılacak olan virman detay hesabına(38) aktarılacaktır. Virman işleminin tamamlanabilmesi için, hisse senetlerinin virmanlanmak istenen kurumun, virmanı onaylayarak kabul etmesi şartı getirilmiştir. *Virman yapan kurumun işlemi onaylaması ile hesabına virman yapılacak kurumun işlemi onaylaması arasında geçecek sürede virmana konu kıymetler müşteri hesabı altında açılacak detay hesapta tutulacaktır.* Dolayısıyla, virmanlanmak istenen kıymetler karşı kurumun onayına kadar müşteri hesabından çıkmayacak sadece ilgili detay hesaba aktarılacaktır.

İşleme ilişkin virman kaydı karşı kurumun takas ekranında “onay bekleyen virmanlar” olarak görüntülenecektir. Virmana ilişkin kayıta, virmanlayan kurumdaki müşteri hesap numarası dahil tüm bilgiler mevcut olacaktır. Hesabına virman yapılmak istenen kurum, virman kaydındaki bilgileri kontrol ederek işleme onay verecektir. *Virman kaydının onay işlemi sırasında, hesabına virman yapılan aracı kurum, hiç bir alanı değiştiremeyecektir.* İşlemin onaylanması ile kıymetler müşterinin “virman detay hesabından” çıkılarak talimatta belirtilmiş olan virmanlanan müşteri hesabına aktarılacaktır. Karşı kurum tarafından onaylanarak hesaptan çıkışı yapılmamış kıymetlerin, müşterinin “virman detay hesabından” geri alınabilmesi için virman talimatının iptal edilmesi gerekecektir.

Hesabına virman yapılan aracı kurum, virman kaydını kontrol ettiğinde herhangi bir hata var ise söz konusu virmanı red edecektir. Reddetme seçeneğinde reddedilme sebebi yazılabilecek ve virman kaydı reddedilme açıklaması ile birlikte karşı kurumun düzeltme ekranına gönderilecektir. Aynı zamanda, virmana konu hisse senetleri 38 nolu virman detay hesaptan, çıkış yapılan detay hesaba geri aktarılacaktır. Virmanlayan kurumda virman kaydının girişini yapan kullanıcı, hesabına virman yapılan kurum tarafından geri gönderilen kaydı düzelterek tekrar kendi onay kullanıcısının ekranına gönderebilecektir.

Virman detay hesabına aktarılan ancak karşı kurumun virmanı onaylamaması nedeniyle virman son saatine kadar gerçekleşmeyen virman işlemleri için virman kayıtları iptal edilecek ve müşteri detay hesabına aktarılan kıymetler, çıkış yapılan detay hesaba geri aktarılacaktır.

Virman talimatları sisteme tek tek girilebileceği gibi, elektronik dosya transferi yoluyla da sisteme aktarılabilecektir. Yeni yazılımla birlikte kullanılacak **serbest virman dosya formatı** aşağıda verilmiştir.

Serbest Virman Dosya Formatı

Virmanlayan müşteri kodu,virmanlayan müşteri hesap,menkul kod,grup,adet,virmanlanan üye,virmanlanan müşteri kod,virmanlanan müşteri hesap,virmanlanan ad,virmanlanan soyad, açıklama

Uggaayy.XXX (XXX=Üye kodu)

Alan Adı	Tip	Uzunluklar	Data Girişi
Virmanlayan müşteri kodu	Karakter	15	Zorunlu
Virmanlayan müşteri hesap	Nümerik	2	Zorunlu
Menkul kod	Karakter	5	Zorunlu
Menkul grup	Karakter	2	Zorunlu
Adet	Nümerik	20,3	Zorunlu
Virmanlanan Üye	Karakter	3	Zorunlu
Virmanlanan Müşteri Kod	Karakter	15	Zorunlu
Virmanlanan Müşteri Hesap	Nümerik	2	Zorunlu
Virmanlanan Ad	Karakter	25	Seçmeli
Virmanlanan Soyad	Karakter	50	Seçmeli
Açıklama	Karakter	50	Zorunlu

SARTLI VİRMAN İŞLEMLERİ

Şartlı virman işlemlerinde de, *müşteri hesap numarası girişi zorunlu ve ad soyad bilgisi belirtmek opsiyonel olacaktır.* Müşteri hesap numarası, giriş esnasında karşı kurumda mevcut ve işlemde olması kapsamında kontrol edilecek ve karşı kurumda işlemde olmayan bir hesabın girişine izin verilmeyecektir. *Kıymet virmanlayan kurumun sisteme girmiş olduğu "Karşı Müşteri Hesap numarası" alanı ile virmanlanan kurumun talimatta belirttiği "Müşteri Kod"alanı eşleşmesi zorunlu alanlar olacaktır.*

Şartlı virman borç kapatma hesabı mevcut sistemde olduğu gibi üye hesabı altında değil müşteri hesabı altında olacaktır. Şartlı virman borç kapatma işlemi için müşteri alt hesabında açılan 38 nolu "virman detay hesabı" kullanılacaktır.

Taraflardan biri, talimat girişi yapmadan karşı kurumun sisteme girdiği talimatı "adınıza gelen talimatlar ekranı"ndan onaylıyorsa, onaylama ile söz konusu alanlar eşleşmiş kabul edilecektir.

Virman, eşleşen talimatlar için müşteri hesabından karşı kurum müşteri hesabına şeklinde gerçekleştirilecektir. Kıymet virmanı yapacak olan kurum şartlı virman borcunu kapatmak istediğinde, kıymetler talimatta belirtilmiş olan müşteri hesabından yine aynı müşteri hesabı altında "virman detay hesabı"na aktarılacaktır. Şartlı virman için "virman detay hesabına" aktarılan kıymetler aracı kurum tarafından talimat iptal edilmeden borcu geri al seçeneği ile söz konusu detay hesaptan müşteri serbest hesabına aktarılabilecektir. Karşı kurumun da yükümlülüğünü yerine getirmesi durumunda kıymetler karşı kurumdaki müşteri hesabına

aktarılabacaktır. Bu durumda kıymetler doğrudan müşteri hesabına aktarılabacağından, hesabına virman yapılan kurumun ayrıca bir onaylama işlemi yapmasına gerek kalmayacaktır.

Zincir İşlemleri:

Şartlı virman talimatları arasında zincir kurmak, zinciri kuran kurum açısından, bir müşterisinden yapacağı virman için gerekli olan kıymetlerin başka kurum veya kurumlardan gelmesi anlamına geleceğinden, ***zincire konu talimatların zincir kuran aracı kurumdaki aynı müşteri ile ilgili olması gerekmektedir.*** Böylece zincir işlemi tek bir müşteri için kurulabilecektir. Bakiye kontrolü de müşteri hesabından yapılacaktır. Zincire dahil olan talimatlar netleştirildiğinde zincir borcu oluşuyorsa, zinciri kuran kurum aradaki farkı yine aynı müşteri hesabından kapatacaktır.

Takas Tanımlı Şartlı Virman İşlemleri:

Şartlı virman işlemleri müşteri detayında gerçekleştirileceğinden Aracı kurumlar şartlı virman işlemini takas tanımlı yapmak istediklerinde, üye bazında yapılacak kontrollerle birlikte talimata konu müşteri hesabı için de kontroller yapılacaktır.

Üye bazında yapılacak kontroller

- ***Şartlı virman talimatını takasa tanımlamak isteyen aracı kurum işlem için takastan olan kıymet alacağını kullanacak ise;*** söz konusu kıymetten takas alacağının olması ve karşı kurumdan gelecek TL için de takasa nakit borcunun olması gerekmektedir.
- ***Aracı kurum, şartlı virman işleminde, eğer takastan olan nakit alacağını kullanacak ise;*** takastan nakit alacağının bulunması ve karşı kurumdan gelecek olan kıymet için de takas borcunun bulunması gerekmektedir.

Yatırımcı bazında kontroller

- ***Aracı kurum işlem için takastan olan kıymet alacağını kullanacak ise;*** ilgili yatırımcının net alış kontrol edilecektir. Yatırımcının net takas alacağının bulunmaması durumunda takasa tanımlama işlemi yapılamayacaktır.
- ***Aracı kurum, takasa kıymet borçlu ve söz konusu kıymetler başka bir kurumdaki şartlı virman yoluyla gelecek ve virman karşılığı olan TL aracı kurumun takas alacağından karşılanacak ise;*** yatırımcının söz konusu kıymetten net takas borcunun olup olmadığı kontrol edilecektir.

Şartlı Virman Dosya Formatı

HSggaayy.XXX (XXX=Üye kodu)

Tarih,Virmanlayan Üye Kodu,Virmanlanan Üye Kodu,Talimat Tipi,Hisse Kodu,Grup,Adet,Tutar,Musteri Kodu,Musteri Hesap,Nakit Hesap,Valör,Son Saat,İşlem Tipi,Virmanlanan Müşteri Kodu,Virmanlanan Müşteri Hesap,Virmanlanan Müşteri İsim,Açıklama,Dahili Müşteri Kodu,Dahili Referans No

Alan Adı	Tip	Uzunluklar	Data Girişi
Tarih	Karakter	10	Zorunlu
Virmanlayan Üye Kodu	Karakter	3	Zorunlu
Virmanlanan Üye Kodu	Karakter	3	Zorunlu

Talimat Tipi	Karakter	1	Zorunlu
Hisse Kodu	Karakter	5	Zorunlu
Grup	Karakter	2	Zorunlu
Adet	Nümerik	20,3	Zorunlu
Tutar	Nümerik	20,2	Zorunlu
Musteri Kodu	Karakter	15	Zorunlu
Musteri Hesap	Nümerik	2	Zorunlu
Nakit Hesap	Karakter	3	Zorunlu
Valör	Karakter	10	Zorunlu
Son Saat	Karakter	5	Seçmeli
İşlem Tipi	Nümerik	2	Zorunlu
Virmanlanan Müşteri Kodu	Karakter	15	Zorunlu
Virmanlanan Müşteri Hesap	Nümerik	2	Zorunlu
Virmanlanan Müşteri İsim	Karakter	30	Seçmeli
Açıklama	Karakter	50	Seçmeli
Dahili Müşteri Kodu	Karakter	15	Seçmeli
Dahili Referans No	Karakter	15	Seçmeli

III- ARACI KURUMLARIN KENDİ MÜŞTERİ HESAPLARI ARASINDA VE AYNI MÜŞTERİNİN ALT HESAPLARI ARASI AKTARIM İŞLEMLERİ

İki farklı müşteri hesabı arasında ve aynı müşterinin alt hesapları arasında yapılacak aktarım işlemleri aşağıda anlatıldığı şekilde gerçekleştirilecektir.

Doğrudan Virman İşlemleri Ekranı

İki farklı müşteri hesabı arasında ve aynı müşterinin alt hesapları arasında yapılacak aktarım işlemleri için **Takas Menü-Saklama İşlemleri –Kıymet Virmanı-Doğrudan Kıymet Virmanı** ekranı kullanılabilir. Halen mevcut olan söz konusu ekranda yapılan değişiklikler; havuz hesaplarının kalkması dolayısıyla virmanlayan ve virmanlanan müşteri alanlarının boş geçilemeyecek olması, virmanlanan ve virmanlayan müşteri no alanlarına giriş yapıldığında söz konusu hesap sahibi müşterinin ad-soyadının da görüntülenecek olması ve 490 sayılı Genel Mektupla duyurulan zorunlu açıklama kodlarına gerek kalmadığı için açıklama alanının serbest olarak kullanılabilir olmasıdır. Mevcut sistemde, sermaye artırımından gelen kıymetlerin girilebilmesi amacıyla kullanılmakta olan hareketsiz müşteri hesaplarına giriş imkanı yeni sistemde kaldırılmaktadır. Dolayısıyla, söz konusu ekranda virmanlayan ve virmanlanan müşteri hesabı alanlarına hareketsiz müşteri girilemeyecektir.

Dosya Transferi Yoluyla Aktarım Ekranı

İki farklı müşteri hesabı arasında ve aynı müşterinin alt hesapları arasında yapılacak aktarım işlemleri için **Takas Menü-Saklama İşlemleri–Kıymet Virmanı-Dosya Transferi Kıymet Virmanı** ekranı kullanılabilir.

Oluşturulacak olan dosyanın formatı aşağıdaki gibidir. Dosyanın adının YGGAAYY.XXX şeklinde olması gerekmektedir. GGAAYY dosyanın okutulacağı günün tarihi XXX ise ekranı kullanan aracı kuruluşun kodudur. Örnek : 18/10/2003 tarihli ATA üyesinin müşteri virman işlemleri için oluşturulacak dosya Y181003.ATA ismi ile kaydedilecektir.

Dosya Formatı:

Üye Kodu, Virmanlayan Müşteri No, Virmanlayan Hesap Tipi, Tarih, Hisse Kodu,Grup, Virmanlanan Müşteri No, Virmanlanan Hesap Tipi,Tutar, Emir No, Açıklama

Alan Adı	Tip	Uzunluklar	Data Girişi
Üye Kodu	Karakter	3	zorunlu
Virmanlayan Müşteri No	Karakter	15	zorunlu
Virmanlayan Hesap	Nümerik	2	zorunlu
Tarih (gg/aa/yyyy)	Karakter	10	zorunlu
Hisse Kodu	Karakter	5	zorunlu
Grup	Karakter	2	zorunlu
Virmanlanan Müşteri No	Karakter	15	zorunlu
Virmanlanan Hesap	Nümerik	2	zorunlu
Tutar:	Nümerik	20,3	zorunlu
Emir No	Karakter	16	seçmeli
Açıklama	Karakter	50	seçmeli

IV- FİZİKİ GİRİŞ-ÇIKIŞ

Dosya okuma işlemi için biri hisse senetleri kupür bilgileri, diğeri müşteri bilgilerini içeren csv formatında iki dosya hazırlanmalıdır.

Kupür bilgilerini içeren dosya adı YYYYAAGG1.XXX

Müşteri bilgilerini içeren dosya adı YYYYAAGG2.XXX

Y: Sabit, YY: Güncel yılın son iki rakamı, AA: Güncel ay bilgisi, GG: Güncel gün bilgisidir. Örneğin; 27/02/2003 tarihinde ABC üyesi için mislen saklamada işlem yapılmak isteniyorsa, Dosya Adresi Y0302271.ABC – Y0302272.ABC şeklinde oluşacaktır.

YYYYAAGG1.XXX adlı dosya için kayıt deseni:

Hisse kodu, Grup, Tertip, Seri, H/N, Temettü, Rüçhan, Nominal değer, Baş No, Son No

Alan Adı	Tip	Uzunluklar	Data Girişi
Hisse kodu	Karakter	5	zorunlu
Grup	Karakter	2	zorunlu
Tertip	Karakter	2	seçmeli
Seri	Karakter	2	seçmeli

H/N	Karakter	1	zorunlu
Temettü no	Numerik	4	zorunlu
Rüçhan no	Numerik	2	zorunlu
Nominal değer	Numerik	20	zorunlu
Baş No	Integer		zorunlu
Son No	Integer		zorunlu

YYYAAGG2.XXX adlı dosya için kayıt deseni,

Hisse kodu, Grup, Müşteri Numarası, Nominal değer şeklinde olacaktır.

Aynen saklamaya yapılan tevdiat girişlerinde, girişi yapılan kıymetlerin nominal değeri ile müşteri hesabı bakiyeleri ilişkilendirilmediğinden, aynen için sadece **YYYAAGG1.XXX** adlı dosya okutulacaktır.

Alan Adı	Tip	Uzunluklar	Data Girişi
Hisse kodu	Karakter	5	zorunlu
Grup	Karakter	2	zorunlu
Nominal değer	Numerik	20	zorunlu
Müşteri hesap no	Karakter	15	zorunlu

V-SERMAYE ARTIRIM

Artırım karşılığı bakiyelerdeki kusuratlar noktadan sonra 3 hane olarak hesaplara aktarılacaktır. Artırım oranındaki kusuratlarda ise noktadan sonra 5 hane dikkate alınmaktadır.

Örnek : ABC ihraççı şirketi %57,6589777777 oranında bedelsiz sermaye artırımını yapacağını açıklamıştır. Söz konusu oran Takasbank sistemine %57,65897 olarak tanımlanacak ve dağıtım bu oran üzerinden yapılacaktır. 30 nolu alt hesabında 1.000 adet ABC senedi olan müşterinin hesabına 576,589 adet hisse senedi geçilecektir.

Bedelli/bedelsiz sermaye artırım karşılığı hisse senedi ve kupon bakiyelerinin hesaplara aktarımı, aktarılan kupon bakiyelerinin kullanımı müşteri alt hesapları bazında gerçekleştirilecektir. 33 nolu satış blokajı hesabı haricinde, sermaye artırım karşılıkları ana bakiyenin bulunduğu alt hesaba, 33 nolu satış blokajı hesabı bulunan ana bakiyenin karşılığı ise 30 nolu alt hesaba aktarılacaktır.

T+2 günbaşı müşteri bakiyeleri üzerinden

- Bedelsiz sermaye artırım işlemleri için müşteri alt hesaplarına geçilmesi gereken senet bakiyesi
- Bedelli sermaye artırım için müşteri alt hesaplarına geçilmesi gereken kupon bakiyesi

aynı alt hesaba geçecek olan ana bakiyeler toplanarak hesaplanacak ve müşteri alt hesaplarına alacak kaydedilecektir.

ÖRNEK: XYZ aracı kurumunun 1 nolu müşteri hesabında

- 30(Yatırımcı serbest) hesapta 10.000 adet ADANA
- 32(Yatırımcı blokaj) hesapta 5.000 adet ADANA
- 33(Satış blokaj) hesapta 20.000 adet ADANA
- 36(Diğer teminatlar) hesapta 7.500 adet ADANA

bakiyesi bulunsun. ADANA hisse senedinde yapılacak %50 oranında bedelsiz, %75 oranında bedelli sermaye artırım işleminin gerçekleştirilmesiyle;

- 30 hesaba 15.000 adet ADANA (E) hisse senedi +30.000 adet ADANA (R) kupon bakiyesi
 - 32 hesaba 2.500 adet ADANA (E) hisse senedi + 5.000 adet ADANA (R) kupon bakiyesi
 - 36 hesaba 3.750 adet ADANA (E) hisse senedi + 7.500 adet ADANA (R) kupon bakiyesi
- alacak kaydedilecektir.

Söz konusu (R) kupon bakiyeleri üzerinden bedelli kullanım yapılması durumunda; bedelli artırım karşılığı olarak

- 30 hesaba 22.500 adet ADANA (E) hisse senedi
 - 32 hesaba 3.750 adet ADANA (E) hisse senedi
 - 36 hesaba 5.625 adet ADANA (E) hisse senedi
- alacak kaydedilecektir.

Üye, müşteri, müşteri alt hesapları bazında hesaplara geçilen artırım karşılıkları ve kupon bakiyelerinin raporlanması sağlanacaktır.

Bedelli sermaye artırım

Toplu talimat giriş işlemleri için oluşturulacak csv uzantılı dosyanın kayıt deseni;

Hisse kodu, Grup, Üye Kodu, Müşteri Hesap No, Alt Hesap, Kullanılacak Kupon Adedi, Açıklama

Alan Adı	Tip	Uzunluklar	Data Girişi
Hisse kodu	Karakter	5	zorunlu
Grup	Karakter	2	zorunlu
Üye Kodu	Karakter	3	zorunlu
Müşteri Hesap No	Karakter	15	zorunlu
Alt Hesap	Nümerik	2	zorunlu
Kullanılacak Kupon Adet	Decimal	20,3	zorunlu
Açıklama	Karakter	50	seçmeli